

Négy ábra
a honvédségi közbeszerzési szerződések
korrupciós kockázatairól és versenyerősségéről
Magyarországon
2005 és 2018 között

2019. február 7.

A CRCB a tények oldalán áll.

Kérjük támogass minket, hogy tovább létezhessünk! Ehhez kattints [ide!](#)

Ha másképp szeretnél támogatni minket, akkor írd nekünk az info@crcb.eu címre!

Bevezetés

Az alábbiakban a Magyarországon lebonyolított közbeszerzési szerződések adatait tartalmazó - a CRCB által épített – adatbázis, közelebbről 193.661 közbeszerzési szerződés adatai alapján lesz szó egy tervezett kutatás néhány előzetes eredményéről. Ezek az eredmények a honvédségi intézmények által a 2005. január 1. és 2018. augusztus 30. között lebonyolított közbeszerzési szerződések korrupciós kockázataira és versenyerősségére vonatkoznak.

Most mindössze négy ábrát fogunk megmutatni. Magát a részletes, több tényező hatását is figyelembe vevő ökonometriai elemzést közösségi finanszírozásból kívánjuk megvalósítani. Amennyiben szeretnéd, hogy ez az elemzés elkészüljön, akkor támogasd a CRCB-t.

Adatok és mutatók

A magyar Közbeszerzési Hatóság honlapjáról lementettük az érvényes közbeszerzési szerződések adatait. Ezeket az eredetileg html file-okból származó adatokat tisztítottuk, egységesítettük, majd egy szerződés szintű adatbázist alkottunk, ahol egy közbeszerzési szerződés adatai (ajánlatkérő neve, dátum, érvényes ajánlatot beadók száma, a szerződés nyertese, a szerződéses összeg, stb.) egy-egy sorban található, és az oszlopokban pedig maguk az előbb felsorolt jellemzők. A keretszerződéseket az elemzésnek ebben a fázisában kizártuk a vizsgálatból.

A „honvédségi” tárgyú szerződések adatait az ajánlatkérő intézmény neve alapján határoztuk meg. Az adattáblát úgy alakítottuk ki, hogy a magyar ékezetes betűket minden esetben ékezet nélküli betűkké konvertáltuk (pl. úgy lett az „é”-ből „e”, vagy az „ú”-ból, „ű”-ből „u”, stb.). Ha az ajánlatkérő neve tartalmazta az alábbi szavak valamelyikét, akkor a szóban forgó szerződést „honvédségi” szerződésnek tekintettük:

"Honvedelmi"

"honvedelmi"

"honvedseg"

"HM Beszerzesi"

„HM Fegyverzeti"

„HM Fejlesztési"

"Magyar Honvedseg"

Ezzel az osztályozással a 193.661 darab szerződésből 2010 szerződés volt valamilyen honvédségi intézményhez köthető, azaz ennyi szerződésnél a Honvédelmi Minisztérium, vagy annak valamely háttérintézménye, illetve a tulajdonában lévő cég szerepelt a Közbeszerzési Hatóság által közzétett adatok között, mint a közbeszerzési eljárás ajánlatkérője. (E szerződések listáját lásd az elemzéshez csatolt külön file-ban.) Ezek után meg lehet már állapítani, hogy hogyan alakultak a korrupciós kockázatok és hogyan a versenyerősség az ezen intézmények által megkötött szerződéseknél. Azaz ezek a „honvédségi” beszerzők korrupciós kockázatai hogyan alakultak a 2005-2018 közötti időszakban a többi megkötött szerződéshez képest.

A korrupciós kockázatokat két mutatóval mértük: egyrészt a verseny nélkül megkötött szerződések arányával; másrészt a CR2 mutatóval, amely emellett azt a szempontot is tartalmazza, hogy közbeszerzési eljárás ajánlati felhívással indult-e vagy sem. A CR2 0 értéket vesz fel, ha a korrupciós kockázatok minimálisak, és 1-es értéket akkor, ha ezek a kockázatok maximálisak. A két komponens, amelyet a CR2 kiszámításánál figyelembe veszünk, az a) volt-e verseny a szerződés megkötését megelőzően; b) a közbeszerzési eljárás ajánlati felhívás közzétételével indult, vagy sem. Ha nem volt ajánlati felhívás, akkor csak azok a cégek tudhattak az eljárásról, amelyeket az ajánlatkérő erről külön értesített. Ha nem volt verseny és nem volt ajánlati felhívás sem, akkor a CR2 értéke 1 lesz, ha volt verseny és volt ajánlati felhívás, akkor pedig 0. A másik két lehetőségénél a CR2 0,5-ös értéket vesz fel. (lásd <https://bit.ly/2prJVsw>).

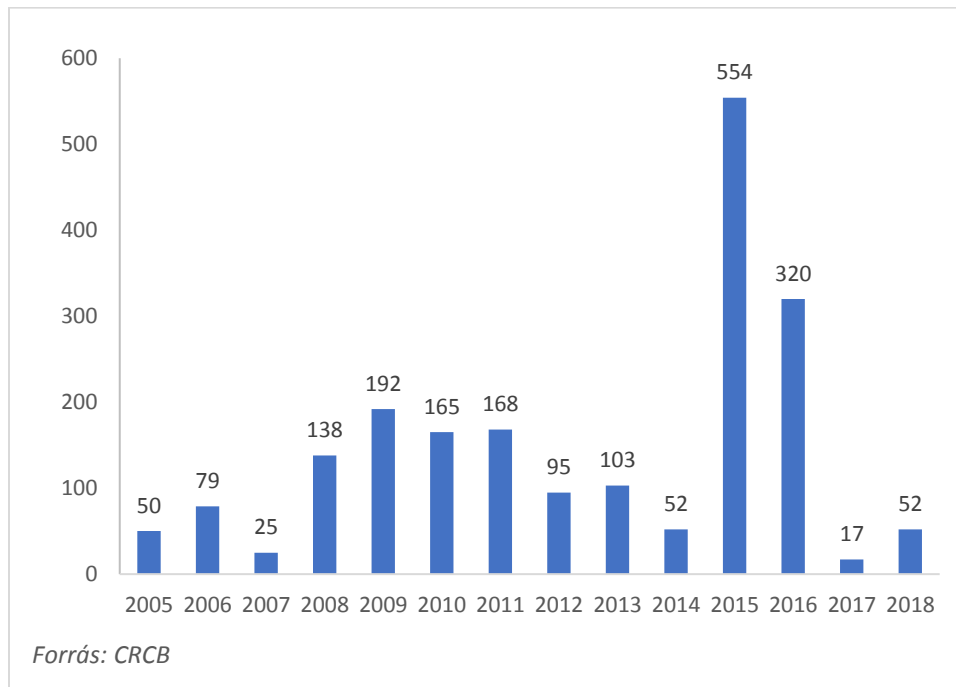
A versenyerősséget az ICI mutatóval mértük, ami nem más, mint az ajánlatok számának logaritmus, ha legalább két ajánlat volt¹. Ekkor, két versenyző esetén az ICI értéke minimális, 0,301, míg 10 ajánlatnál már 1. Úgy tekintjük, hogy 10-nél több ajánlat esetén már a versenyerősség nem nő számottevően, és ennek megfelelően 10-nél több ajánlat esetén az ICI 1-es értéket kapott (lásd <https://bit.ly/2prJVsw>).

¹ Azokat az eseteket, amelyeknél több mint 20 ajánlatot tüntettek fel az ajánlatkérők, tartva a nem korrigálható elütésektől, és hibás adatközléstől az ICI számításánál kizártuk az elemzésből. Ez összesen 1942 szerződést érintett, amelyek a teljes minta 1%-át tették ki. Ezeket a szerződéseket természetesen figyelembe vettük mind a verseny nélküli szerződések arányának meghatározásakor, mind a CR2 kiszámításakor.

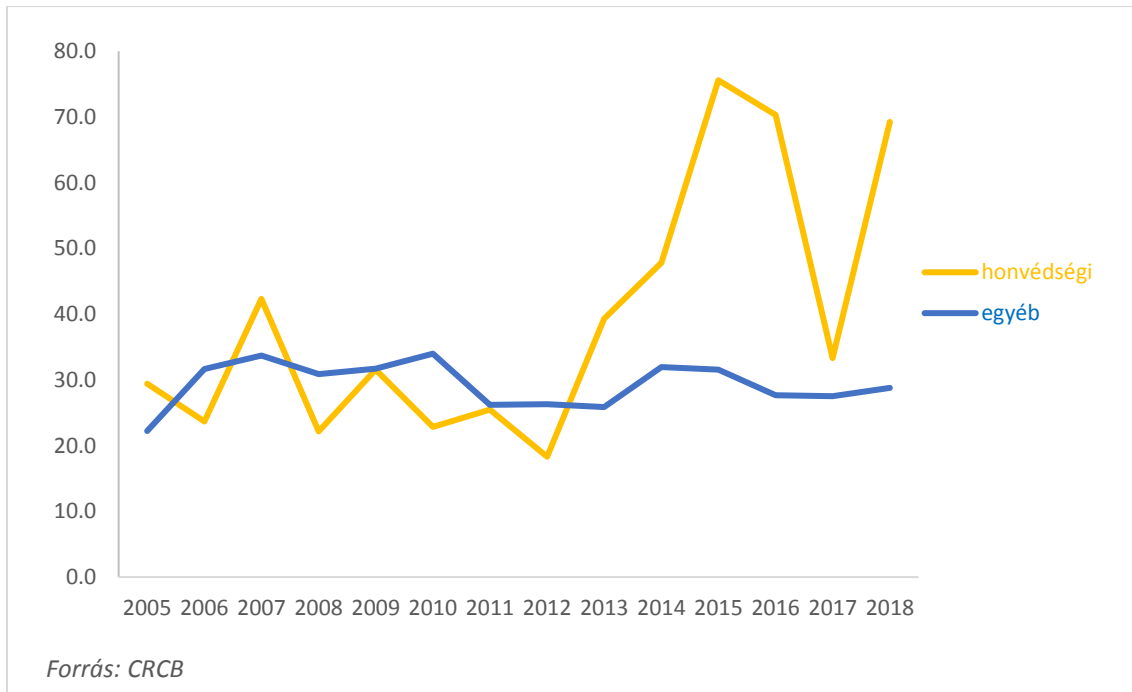
Eredmények

Az időszak alatt figyelembe vett 2010 szerződés meglehetősen egyenlőtlenül oszlott meg: volt olyan év (2017) amikor csak 17 szerződés került be a mintába, és volt olyan év (2015), amikor 554 darab (lásd az 1. ábrát).

1. ábra: Honvédségi beszerzések száma 2005-2018, N = 2010

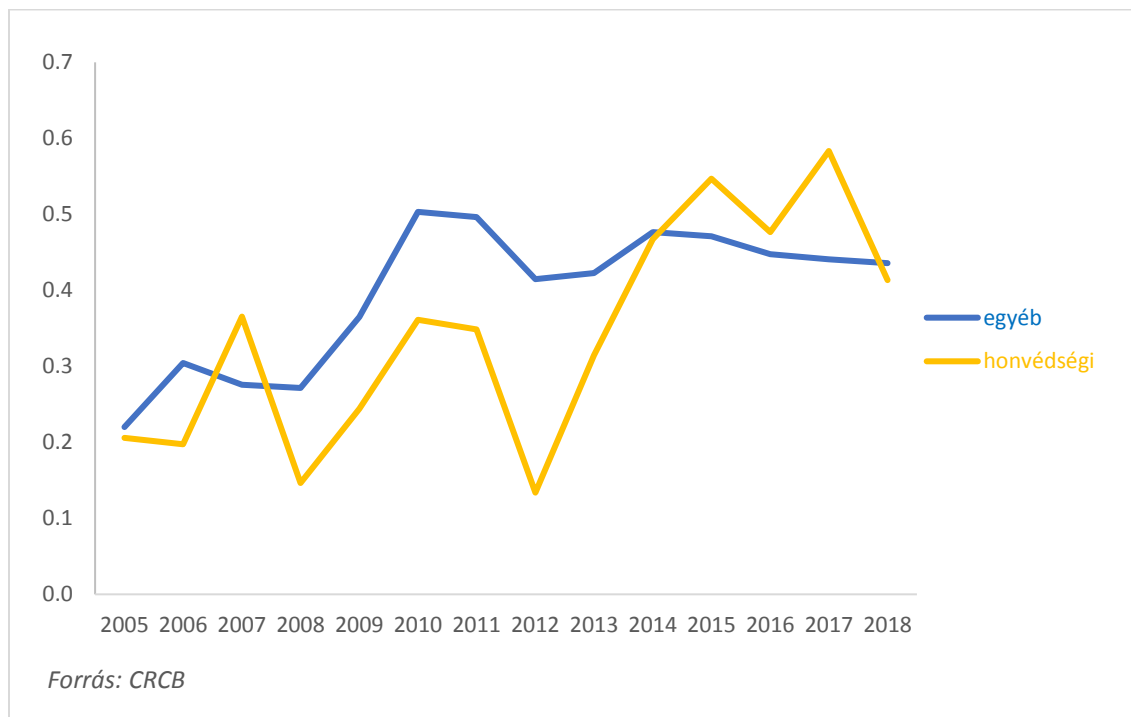

2. ábra: Verseny nélküli közbeszerzési szerződések aránya a honvédségi beszerzéseknél, % 2005-2018, N = 190.367

A 2. ábrán jól látható, hogy 2013-2016 között és 2018-ban extrém módon magasra nőttek a honvédségi intézmények által lebonyolított közbeszerzések korrupciós kockázatai, ha ezeket a verseny nélkül lebonyolított közbeszerzések arányával mérjük. Ezzel szemben a 2005-2012 közötti időszakban ezek aránya nem tért el számottevően a többi közbeszerzési szerződésre jellemző átlagos értéktől.

3. ábra: A honvédségi beszerzések korrupciós kockázatai (CR2), 2005-2018, N=190.367

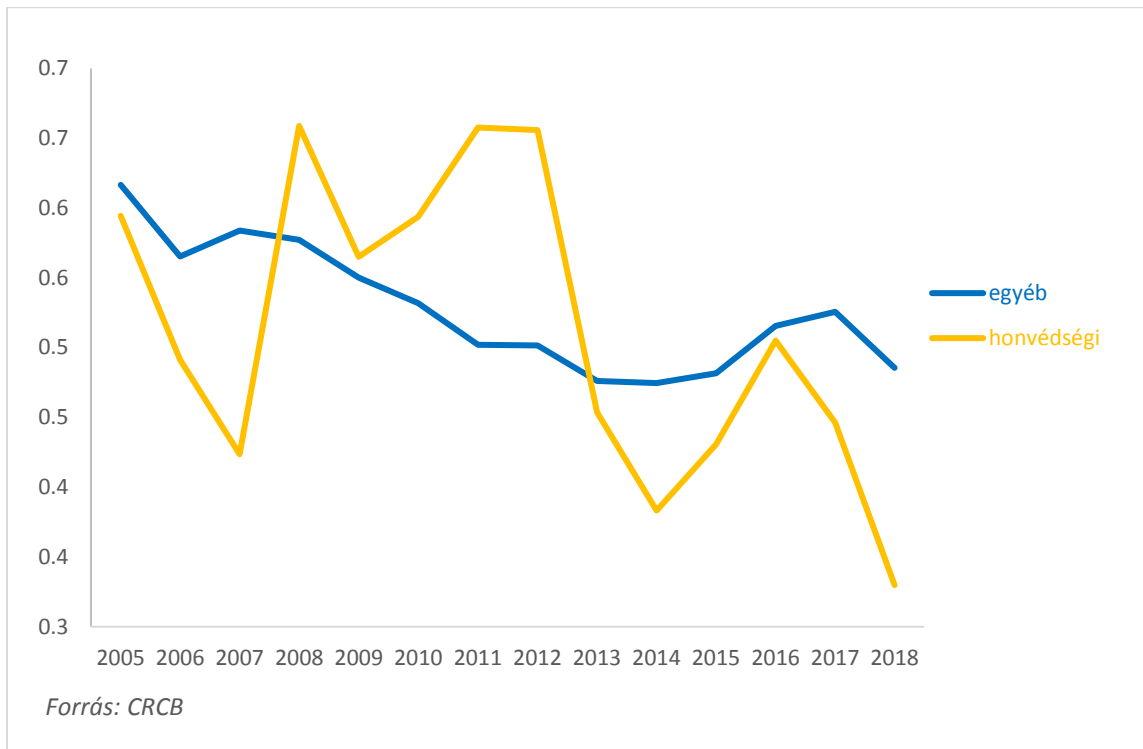
A 3. ábra szerint 2005-2013-ban jellemzően alacsonyabb korrupciós kockázat mellett kerültek megkötésre a honvédségi szerződések, mint a többi közbeszerzési szerződés, de 2014-2018-ban már számottevően magasabb korrupciós kockázatok mellett.

1. táblázat: A CR2 átlaga és szórása a két periódusban (2005-2013 és 2014-2018) a honvédségi és a többi beszerzés esetében

cr2	átlag	Standard hiba	[95% konf. intervallum]
2005-2013; nem hnvd	0.406446	0.001113	0.404264 0.408628
2005-2013; hnvd	0.265191	0.010557	0.2445 0.285881
2014-2018; nem hnvd	0.456837	0.001061	0.454757 0.458917
2014-2018; hnvd	0.521608	0.00934	0.503301 0.539915

Forrás: CRCB

4. ábra: A honvédségi beszerzések versenyerőssége (ICI), 2005-2018, N=131.888

A 4. ábra az egész időszakra és minden szerződésre vonatkozóan a versenyerősség csökkenő tendenciáját mutatja. A csökkenő tendencia 2012 után erősebb a honvédségi szerződések esetében, mint a többi szerződésnél. Eközben az is látszik, hogy 2008 és 2012 között az utóbbiaknál magas és stagnáló versenyerősség jellemezte a honvédségi beszerzéseket.

Összegzés

A 2005-2018 közötti közbeszerzési szerződéseket, szám szerint 193.661 (azaz 193.661, vagyis 193.661) közbeszerzési szerződés adatai alapján azt kaptuk, hogy a Honvédelmi Minisztérium, a minisztérium háttérintézményei, cégei által lebonyolított szerződések (2010 szerződés) korrupciós kockázatai jelentősen nőttek a 2012 utáni években és túlszárnyalták a többi ajánlatkérő által lebonyolított szerződését.

Az adatok arra is rámutattak, hogy eközben 2012-2018 között csökkent a versenyerősség is e közbeszerzéseknél, és ami érdekes, hogy jóval nagyobb ütemben, mint a többi közbeszerzési szerződésnél.

Nem tudjuk, hogy milyen tényezők állnak e tendenciák mögött: nem kizárt, hogy az intézményrendszer integritásától független hatások (pl. az egyébként magasabb korrupciós kockázatok mellett beszerezhető termékek súlyának növekedése az összes beszerzésen belül, stb.) vannak a háttérben, de lehetséges, hogy a korrupciós kockázatok növekedése és a versenyerősség csökkenése a beszerzéseket lebonyolító intézményrendszer csökkenő integritásával van összefüggésben. Ezt a kérdést csak egy későbbi elemzés során lehet eldönteni.

E kérdés eldöntéséhez kérjük a magyar állampolgárok támogatását: http://www.crcb.eu/?page_id=1454.